

ROBERT C. O'BRIEN, pe numele lui adevărat Robert Leslie Carroll Conly, s-a născut în 1918 la New York, SUA. A studiat un an la Williams College, apoi la Julliard, ca în cele din urmă să obțină o diplomă de la Universitatea din Rochester.

Și-a început cariera de jurnalist scriind pentru *Newsweek* și *Washington Times-Herald*, iar apoi a lucrat pentru *National Geographic*. În anii 1960 a ajuns să sufere de glaucom și a fost nevoit să se mute cu familia în Washington, D.C., ca să fie mai aproape de biroul de la *National Geographic*. În timpul liber care-i rămânea pentru că nu mai făcea naveta, a început să scrie cărți pentru copii, pe care le-a publicat sub pseudonim. Prima lui carte, *The Silver Crown*, a apărut în 1968. În 1971 a apărut *Doamna Frisby și șobolanii de la Institut*, care, un an mai târziu, a fost recompensată cu Medalia Newbery.

Până la moartea lui din 1973, Robert C. O'Brien a mai apucat să publice *Report from Group 17* (1972), iar ultima lui carte, *Z for Zachariah*, a fost terminată postum de soția sa și a primit Premiul Edgar Allan Poe.

ANDREEA DOBRIN DINU, ilustratoare și designer grafic, a studiat arte grafice la Universitatea Națională de Arte din București și ilustrație și tipografie la Hochschule für Grafik und Buchkunst din Leipzig.

Stabilită la Hamburg, în studioul ei numit Summerkid, a creat ilustrații colorate, inspirate din viața de zi cu zi, și schițe spontane, cu o bucurie pe care o cunosc doar copiii aflați în vacanța de vară.

La Editura Arthur a ilustrat volumele *Tropice tâmpo*, de Florin Bican și *Doamna Frisby și șobolanii de la Institut*, de Robert C. O'Brien.

ROBERT C. O'BRIEN

Doamna Frisby și șobolanii de la Institut

Ilustrații de
Andreea Dobrin Dinu

Traducere din engleză de
Mugur Butuza

arthur

Cuprins

Boala lui Timothy Frisby	7
Domnul Ages	19
Cioroiul și motanul	28
Plugul domnului Fitzgibbon	37
Cinci zile	45
Jeremy îi face o favoare	53
Bufnițoiul	60
„Du-te la șobolani“	70
În tufa de trandafiri	80
Brutus	88
În bibliotecă	97
Isabella	107
Un praf pentru Dragon	114
Piața	123
În cușcă	132
Labirintul	142

O lecție de citire	152
Gurile de aerisire	163
Proprietatea Boniface	180
Sala mare	189
Meșterul jucărilor	200
Valea Thorn	209
În captivitate	224
Șapte șobolani morți	235
Evadarea	244
La ședință	258
Doctorul	270
<i>Epilog</i>	284

Boala lui Timothy Frisby

Doamna Frisby, capul unei familii de șoareci de câmp, locuia într-o căsuță sub pământ în grădina de legume a unui fermier pe nume Fitzgibbon. Era o casă de iarnă, dintr-acelea în care se mută șoarecii de câmp atunci când hrana se împuținează și viața devine prea grea în păduri și pe pășuni. În pământul moale al unei parcele cultivate cu fasole, cartofi, mazăre și sparanghel, rămâne destulă mâncare pentru șoareci după ce oamenii culeg recolta.

Doamna Frisby și familia ei erau tare norocoși cu căsuța aceea. Era un bolțar nițel ciobit, dintre acelea goale pe dinăuntru, cu două găuri ovale; fusese, cine știe cum, abandonat în grădină în timpul verii și era îngropat aproape de tot. Doar un pic dintr-un colț se ițea deasupra pământului și așa îl descoperise doamna Frisby. Zăcea într-o rână, astfel încât părțile pline ale bolțarului formau acoperișul și dușumeaua, ambele impermeabile, iar găurile formau două odăi spațioase. Așternută cu frunze,

iarbă, cârpe, puf de bumbac, pene și alte lucruri moi pe care le adunaseră doamna Frisby și copiii ei, casa lor era uscată, călduroasă și confortabilă cât era iarna de lungă. Un tunel care ieșea în pământul din grădină, săpat astfel încât să fie puțin mai lat decât un șoarece și puțin mai îngust decât laba din față a unei pisici, ținea loc de intrare și asigura aerisirea și chiar destulă lumină în camera de zi. Dormitorul, care se afla în cea de-a doua gaură, era călduros, dar întunecat chiar și la amiază. Un scurt tunel prin pământ, pe după bolțar, lega cele două camere între ele.

Deși era văduvă (soțul ei murise chiar în vara dinainte), doamna Frisby reușise, cu noroc și multă muncă, să-și țină familia – avea patru copii – fericită și bine hrănită. Ianuarie și februarie fuseseră cele mai grele luni; frigul pătrunzător care începuse în decembrie a ținut până în martie, dar prin februarie fasolea și mazărea erau deja culese (cu ajutorul păsărilor), rădăcinile de sparanghel erau înghețate bocnă, iar cartofii se dezghețaseră și înghețaseră iarăși de atâtea ori, încât căpătaseră o textură vâscoasă și un gust rânced. Totuși membrii familiei Frisby s-au descurcat cu ce aveau și, cum-necum, n-au făcut foamea.

Apoi, într-o zi de pe la sfârșitul lui februarie, mezinul doamnei Frisby, Timothy, căzu bolnav.

Ziua aceea începu cu o dimineață uscată, strălucitoare și înghețată. Doamna Frisby se trezi devreme, cum făcea întotdeauna. Ea și copiii ei dormeau lipiți unul de altul într-un pat înjghebat din puf și bucăți de cârpe adunate de peste tot, călduros ca un ghemotoc de blană.

Se ridică cu grijă să nu-și trezească copiii și, fără zgomot, se duse în camera de zi prin tunelul cel scurt. Acolo nu era la fel de cald ca în dormitor, dar nu era nici frig. Datorită luminii care se strecura prin tunelul de intrare își dădu seama că soarele era sus și că ziua era senină. Se uită să vadă ce mâncare mai aveau în cămară – un loc săpat în spatele camerei de zi –, a cărei dușumea era alcătuită din pietricele bătute în pământ. Aveau suficientă mâncare pentru micul dejun și pentru prânz, ba chiar și pentru cină, însă lucrul acesta o întristă pe doamna Frisby, căci era aceeași hrană pe care o mâncaseră în fiecare zi, la fiecare masă din ultima lună. Ar fi vrut să știe unde să găsească o bucățică de salată verde, ori un ou, ori nițică brânză sau o brișă de mălai. Ouă erau destule nu departe de casă, în cotețul găinilor. Dar găinile și ouăle lor sunt prea mari ca să se descurce cu ele un șoarece de câmp. Unde mai pui că între grădină și cotețul găinilor se întindea un teren acoperit cu iarbă și tufe, unele dintre ele chiar înălțuțe. Acela era teritoriul motanului.

Urcă prin tunel, scoțând întâi numai mustățile afară, și se uită cu băgare de seamă în jur. Aerul era tăios, iar pe pământ și pe frunzele uscate de la marginea pădurii de dincolo de grădină se așternuse un strat gros și alb de chiciură.

Doamna Frisby porni peste terenul ușor vălurit, iar când ajunse la gard o luă la dreapta, scrutând liziera pădurii, căutând cu ochii ei rotunzi și strălucitori o bucățică de morcov, un păstârnac înghețat, orice numai verde să fie. Dar în acea perioadă a anului nu se găsea nimic verde în afara acelor de pin și a frunzelor de laur, iar un șoarece – sau orice alt animal, de fapt – nu le poate mânca nici pe unele, nici pe altele.

Și apoi, drept în fața ei, zări totuși ceva verde. Ajunsese în cel mai îndepărtat colț al grădinii, iar acolo, la marginea pădurii, chiar după gard, era o buturugă. Iar în buturugă era o gaură, iar din gaură se ițea ceva ce aducea cu o frunză.

Doamna Frisby n-avu nicio problemă să treacă de gardul de sârmă, dar se apropie cu băgare de seamă de gaura din buturugă. Dacă buturuga era goală, așa cum părea, n-avea de unde să știe cine sau ce locuia în ea.

La vreo jumătate de metru de gaură se opri și rămase nemișcată, cercetând și ascultând. Nu auzea niciun zgomot, dar de unde stătea putea să vadă ce

anume era verdele acela. Era de fapt un verde gălbui-maroniu: un colț dintr-o pănușă. Dar ce să caute un știulete acolo? Tarlaua cu porumb era în cu totul altă parte a fermei, departe, dincolo de pășune. Doamna Frisby sări mai aproape, se cățăără cu grijă pe o parte a buturugii și cercetă gaura. Când ochii i se obișnuiră cu întunericul, își dădu seama că descoperise o comoară: o cămară plină de bucate pentru iarnă, depozitate cu grijă și care, din cine știe ce motiv, fuseseră uitate acolo sau abandonate.

Dar cine le depozitase? Poate un raton? Greu de crezut, de vreme ce erau așa de departe de pârâu. Mai degrabă o veveriță ori o cărțiță. Știa că nici una, nici alta nu se sfiau să se servească cu porumb crud în fiecare an și că erau destul de puternice încât să care și să depoziteze știuleți la așa distanță.

Dar, oricine-o fi făcut una ca asta, de ce-o fi abandonat cămara? Iar apoi își aminti. În noiembrie se auzise dinspre marginea aceea de pădure zgomotul care le face pe toate animalele să se ascundă tremurând în vizuinele lor – bubuitul puștilor de vânătoare, bubuit care e însoțit, în anumite cazuri, de o durere cruntă, ascuțită. Apoi cel care simte durerea aceea nu mai are niciodată nevoie de hrana pe care a adunat-o.

Totuși, de vreme ce doamna Frisby nu știa nici măcar ce fel de animal fusese acela, darămite cum îl chema, nu putea să verse lacrimi pentru el, iar

mâncarea era mâncare. Nu erau salatele verzi după care tânjise, dar ei și copiilor le plăcea tare mult porumbul, și în buturuga aceea erau opt știuleți mari, o cantitate generoasă pentru o familie de șoareci. Sub știuleți văzu și o grămadă de alune proaspete (aduse din cu totul altă parte a fermei), niște nuci și o grămăjoară de ciuperci uscate, cu miros dulce.

Cu lăbuțele dinainte și cu dinții ei ascuțiți, rupse o bucată dintr-o pănușă din vârful grămezii și o împături în două, ca s-o folosească în chip de traistă. Apoi desprinse din știulete atâtea boabe galbene câte putea ridica cu ușurință și, punându-le în traista din pănușă, o luă fuguța spre casă. Urma să se întoarcă după micul dejun și avea să-i aducă și pe copii s-o ajute.

Cu coada înaintea, coborî în tunelul care ducea la casa ei trăgând porumbul după ea și strigând veselă:

— Copii! Treziți-vă! Ia să vedeți ce-am adus pentru micul dejun! E-o surpriză!

Copiii se grăbiră să-i iasă în întâmpinare, frecându-și entuziasmați ochișorii, căci, în miezul iernii reci, orice fel de surpriză culinară era un lucru rar și numai bun de sărbătorit. Întâi apăru Teresa, cea mai mare dintre ei; bulucindu-se în urma ei venea Martin, cel mai zdravăn dintre ei, un șoarece puternic și iute, frumos și cu blana neagră ca bietul de taică-său. Apoi veni Cynthia, cea mai mică, o

șoricuță subțirică, drăgălașă, blondă și zăpăcită, căreia-i plăcea peste măsură să danseze.

— Unde-i? spuse ea. Ce e? Unde-i surpriza?

— Unde-i Timothy? întrebă doamna Frisby.

— Mamă, spuse îngrijorată Teresa, zice că-i bolnav și că nu se poate ridica din pat.

— Prostii. Martin, spune-i fratelui tău să se dea imediat jos din pat, altfel nu primește nimic de mâncare la micul dejun.

Martin fugi ascultător în dormitor, dar se-ntoarse singur într-o clipită.

— Zice că e prea bolnav și că nu vrea niciun mic dejun, nici dacă-i surpriză. I-am pus mâna pe frunte și arde.

— Vai de mine, spuse doamna Frisby. Pare că-i chiar bolnav.

Toți știau că, uneori, Timothy credea că era bolnav fără ca totuși să fie.

— Poftim, mâncați voi micul dejun, dar păstrați-l pe al lui Timothy, iar eu am să merg să văd ce-i cu el.

Deschise traista verde și puse porumbul pe masă, împărțindu-l în cinci părți egale. Masa din sufragerie era o șipcă netedă, care stătea la ambele capete pe niște pietre.

— Porumb! strigă Martin. O, mamă, dar de unde l-ai adus?

— Mănâncă! Mai târziu am să vă arăt, căci mai e o grămadă acolo unde l-am găsit, spuse doamna Frisby și dispăru în micul hol care ducea către dormitor.

— O grămadă, repetă Martin, așezându-se la masă împreună cu cele două surori ale lui. Asta înseamnă că-i destul cât să ne ajungă până când ne mutăm.

— Eu așa sper, spuse Cynthia. Dar când ne mutăm, totuși?

— Peste două săptămâni, spuse Martin știutor. Poate trei.

— Of, Martin, dar de unde știi tu? protestă Teresa. Și dacă ține frigul? Și ce ne facem dacă Timothy nu-i destul de sănătos?

La acest gând îngrozitor, care apăruse atât de spontan în discuție, se neliniștiră cu toții și rămaseră tăcuți. Apoi Cynthia spuse:

— Teresa, n-ar trebui să fii așa de sumbră. Bine-nțeles că se va însănătoși. Doar a răcit. Nimic mai mult.

Își termină de mâncat porumbul și la fel făcură și ceilalți.

În dormitor, doamna Frisby își puse lăbuța pe fruntea lui Timothy. Era într-adevăr fierbinte și umedă de transpirație. Îi luă pulsul, apoi, alarmată de ce simți, îi lăsă mâna să cadă pe pat.

— Ți-e rău la stomac?

— Nu, mamă. Mă simt bine, doar răcit, iar când mă ridic amețesc. Și nici nu pot respira prea bine.

Doamna Frisby îi scrută neliniștită fața și i-ar fi cercetat și limba, dar în încăperea aceea întunecată nu deslușea altceva decât conturul capului. Era cel mai firav dintre copiii ei și avea același ten închis ca tatăl și fratele lui. Avea fața îngustă, ochii îi erau neobișnuit de mari și strălucitori, iar când vorbea îi licăreau de intensitatea gândurilor. El era, doamna Frisby știa asta, cel mai isteț și mai grijuliu dintre copiii ei, deși n-ar fi recunoscut asta cu voce tare. Dar era și cel mai plăpând, iar când răcelile, gripa ori infecțiile virale dădeau târcoale, el se îmbolnăvea cel dintâi și se vindeca ultimul. Și, poate tocmai de aceea, era și puțin ipohondru. De data asta însă nu era nicio îndoială că era bolnav. Fruntea lui vădea că avea febră mare, iar pulsul îi era foarte rapid.

— Bietul Timothy. Așază-te înapoi în pat și stai înfofolit.

Întinse peste el câteva dintre bucățile de pânză pe care le foloseau drept pături.

— Mai târziu îți vom pregăti un pătuț în camera de zi, ca să stai la lumină. Am găsit niște provizii însemnate de porumb în dimineața asta, mai mult decât am putea mânca tot restul iernii. Nu vrei și tu?

— Nu, mulțumesc. Nu mi-e foame. Nu acum.

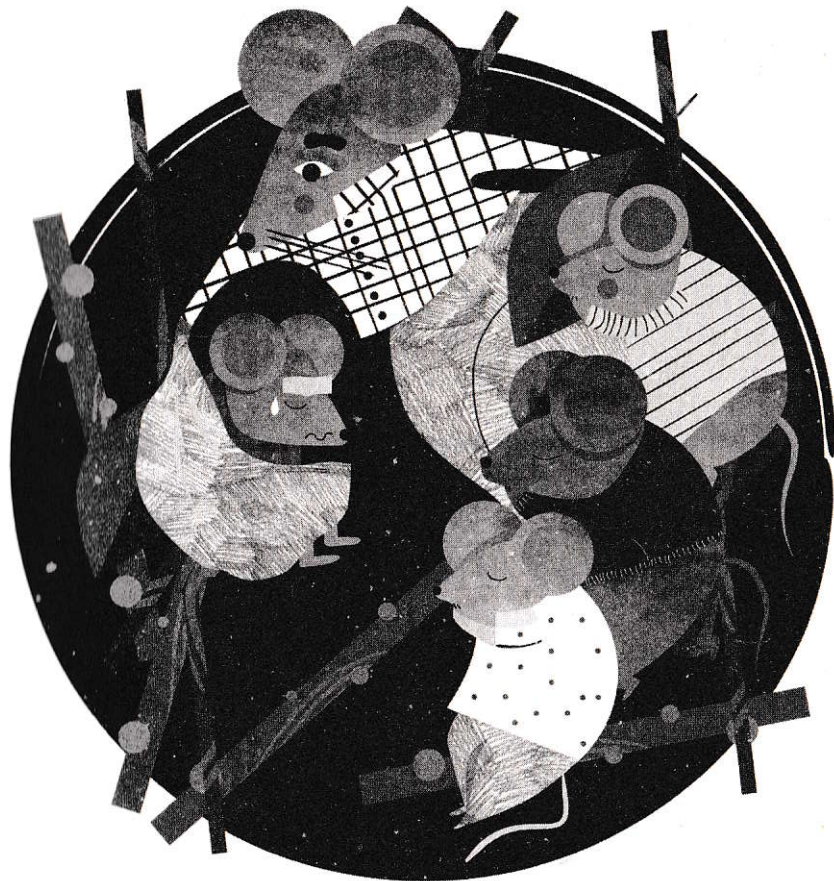
Timothy închise ochii și în câteva minute adormi. Dar somnul îi era agitat și dădea din lăbuțe și geamea întruna.

Pe la jumătatea dimineții, doamna Frisby, Martin și Cynthia porniră către buturugă, să mai aducă niște porumb, alune și ciuperci (nucile aveau să le lase unde erau, căci erau prea tari ca fălcile unui șoarece să le poată sparge și prea greu de ros). Pe Teresa au lăsat-o acasă să aibă grijă de Timothy, după ce l-au înfodolit și l-au ajutat să se mute într-un pătuț în camera de zi. Către prânz, când s-au întors cărând traistele grele cu mâncare, o găsiră așa de îngrijorată, că aproape-i dădeau lacrimile.

Timothy se simțea mult mai rău. Ochii-i păreau sălbatici și stranii din pricina febrei; tremura întruna, iar respirația îi era doar un horcăit, de ziceai că-și dă duhul.

— Ah, mamă, ce mă bucur că v-ați întors! spuse Teresa. Are coșmaruri și strigă despre monștri și pisici; iar când vorbesc cu el nu mă aude deloc.

Nu numai că Timothy nu auzea cu urechile, dar nici ochii lui, deși larg deschiși, nu vedeau, ori, dacă vedeau ceva, nu recunoștea ce vedea. Când mama lui încercă să vorbească cu el, luându-l de mână și întrebându-l cum se simte, el privi undeva dincolo de ea, de parcă nici n-ar fi existat. Apoi din piept îi scăpă un geamăt lung și încet și părea că vrea să

spună ceva, dar cuvintele nu se legau unele de altele și nu aveau niciun sens.

Ceilalți copii se holbau tăcând speriați. În cele din urmă, Martin întrebă:

— Mamă, ce e? Ce nu-i bine cu el?